

Juli/augustus 2010

6

UITGAVE VAN HET BISDOM HAARLEM - AMSTERDAM

SamenKerk

OVER VRIJHEID
en geluk

pagina 4

KERKELIJKE VORMING
op de Tiltenberg

pagina 18

Vrij zijn...

Inhoud:

Van de redactie	3
Over vrijheid en geluk	4
Vrije wil: een illusie?	6
Bijdrage van de bisschop	8
Paradijsstromen in de Drome	10
Vakantiepuzzel	12
Van Onderop	14
Een land in rep en roer	16
Kerkelijke vorming op De Tiltenberg	18
Vermeldenswaard	20
'n Beetje Crypto	23
Vermeldenswaard / geboekt	24
Geboekt	25
Jongerenpagina's	26
Wereldjongerendagen	28
Maria Theotokos	29
Personalia	30
Uit de kroniek en de agenda	31
Onbekende geschiedenis	32

Over vrijheid en geluk 4

Vrije wil: een illusie? 6

Paradijsstromen in de Drome 10

Een land in rep en roer 16

Kerkelijke vorming
op De Tiltenberg 18

Wereldjongerendagen 28

Maria Theotokos 29

Bij de voorplaat:

Foto: Roy Vermeer

colofon

Samen Kerk is het informatieblad binnen het Bisdom Haarlem - Amsterdam en verschijnt tienmaal per jaar nummer 6 jaargang nr. 35

Verantwoordelijke redactie:

Margot de Zeeuw,
Wim Peeters, hoofdredacteur
Thom Breukel

Redactieadres:

Samen Kerk
Postbus 1053,
2001 BB Haarlem
Telefoon: (023) 511 26 60

Faxnummer: (023) 511 26 59
Giro 43509

E-mail: samenkerk@bisdomhaarlem.nl
Internet: www.bisdomhaarlem.nl

Medewerkers:

Marcel Poorthuis (Parels uit de Schattengrot)
Ko Schuurmans (Bijbel en liturgie)
Hein-Jan van Ogtrop (Kerkengek)
Floor Twisk (Onbekende Geschiedenis)
Stefan en Lisette van Aken (Huwelijk en Gezin)
Eleonora Hoekstra-Ros (Van Onderop)

Abonnementsprijs:

€ 25,00 per jaar; buitenland: € 32,50 per jaar
Abonnementenadministratie: (023) 511 26 40

Advertenties:

ACTA Uitgeversorganisatie
Postbus 7160
6050 AD Maasbracht
Telefoon: (0475) 463 465
E-mail: info@actauitgevers.nl
Vormgeving/technische realisatie:
Novente vormgevers, Barneveld

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen. Verantwoordelijken kunnen reageren via bovenstaand adres.

Vrij zijn voor...

Een van de meest kenmerkende teksten uit het evangelie is de korte beschrijving van de roeping van enkele van Jezus' leerlingen. "Hij riep hen, en onmiddellijk lieten zij de boot en hun vader achter en volgden Hem" (Mt. 4,21b-22).

Het zal nog veel verder gaan. Alles zullen ze in de steek laten. Vierhonderd jaar later beschrijft de bisschop van het Noord-Afrikaanse Hippo, Aurelius Augustinus, die een traditioneel Romeinse opvoeding had genoten, in De Stad Gods het einde van het Romeinse Rijk. De Stad van de mens is dan een mozaïek aan het worden van kleine wijken.

Regelmatig lees je over het einde van dat Romeinse Rijk, dat het ten gronde zou zijn gegaan aan moreel verval. Maar de achterliggende reden is, dat het niet bestand bleek tegen de vrijheid die Christus was komen brengen. Vrije mensen hebben geen groots opgetuigde rijken nodig, maar leven in het overzichtelijke verband van hun omgeving, in kleine staten met een minimum aan "heerschappij". Juist wanneer de mensen hun moraliteit, hun menselijkheid vergeten, komen wereldse machthebbers naar voren.

Dit vakantienummer van Samen Kerk gaat over de vrijheid. Vakantie betekent immers: vrij zijn, maar dan in de betekenis van "vrij zijn voor..."

Wat mensen onderscheidt van dieren is de vrijheid. Een man en een vrouw gaan naar het altaar waar zij zich voor God en voor hun dierbaren verbinden in een levenslang huwelijk. Vanaf dat moment zijn ze vrij, een paradox die elke gehuwde kent. De zekerheid van de liefde maakt het leven zoveel lichter en vruchtbaarder, niet alleen in de letterlijke zin van het woord, maar ook in hun relatie met de buitenwereld. Datzelfde geldt voor de priester of religieus, die zich met zijn of haar jawoord levenslang bindt in een exclusieve band met God en zijn of haar gemeenschap.

Het heeft, hoe vreemd het misschien ook klinkt, beide te maken met maagdelijkheid, in de betekenis van beschikbaarheid voor anderen. Vrijheid, zo kunt u in dit nummer lezen, is je allerdiepste verlangen nastreven. En dus niet allerlei oppervlakkige pleziertjes en genoegens, hoe aardig ook, maar het verlangen dat ons elke dag als een heimwee drijft, het verlangen naar geluk, naar een bestendig geluk, naar een altijd-durend geluk. En dat verlangen kunnen we alleen maar stillen door open te staan, door beschikbaar te zijn, voor onze man of vrouw, voor onze ouders, onze kinderen, onze vrienden, voor mensen die op onze weg komen.

In de vakantietijd raken we aan dit diepe verlangen. We gaan op reis, we leven intensief met elkaar, we proberen er zoveel als mogelijk is voor elkaar te zijn.

Voor de momenten die we echt voor onszelf houden heeft Samen Kerk ook dit jaar weer een grote vakantiepuzzel. We wensen u met het een en het ander veel plezier.

Redactie

In de zomermaanden viëren we volop vakantie. We voelen ons 'vrij', we hoeven niet te werken, maar luieren op het strand, slapen uit en drinken koffie op een terrasje... Is vrijheid inderdaad alleen maar 'lekker doen waar je zin in hebt'? Margot de Zeeuw vroeg het de afgelopen weken aan verschillende mensen in haar nabije omgeving. De antwoorden komen uiteindelijk verrassend overeen!

Kiezen voor wat je echt wilt:

Over vrijheid en geluk

Tijdens de warme junidagen bleef onze oudste zoon hardnekkig zijn dikke spijkerbroek, warme sokken en suède sneakers dragen. Na wat doorvragen, bleek dat hij zijn sneakers niet vond staan bij een korte broek. "Maar je hebt toch sandalen?" was mijn verbaasde reactie. En toen kwam het hoge woord eruit: de kinderen op school hadden hem gepest met zijn sandalen; sandalen konden echt niet meer. Ik hield mijn zoon voor dat hij toch de baas is over zichzelf en dat zijn klasgenoten niet bepalen wat hij moet aantrekken. Schoorvoetend trok hij zijn korte broek en sandalen aan en vertrok naar school.

Stammencultuur

Het zette me wel aan het denken: hoe vrij zijn we eigenlijk? De druk van onze omgeving is groot: wie niet voldoet aan de geschreven en ongeschreven codes van de groep, die ligt eruit. En aan de andere kant willen we graag ergens bij horen, dus conformeren we ons aan de spelregels. Uiteindelijk gaat dat ten koste van onze vrijheid: de groepsnorm gaat boven onze eigen wensen. Het is in feite de aloude stammencultuur: het belang van de stam gaat boven de belangen van de individuele leden en het maakt ons gevangenen van 'de groep'.

Ik begrijp mijn zoon wel: wie was er niet ook jong en onzeker over zichzelf? Wie wil niet ook graag gezien en gekend worden? Een vriendin is bijvoorbeeld jaren geleden bij haar man vertrokken: "Ik had het gevoel dat zijn werk belangrijker was dan ik," zegt ze over die periode. "Ik wilde echter meer diepgang en

voelde me opgesloten in de relatie. Ik zat maar te wachten tot hij thuiskwam en ik wist heel zeker: 'Dit wil ik niet.'" Inmiddels zijn ze alweer jaren gelukkig met elkaar en is er van het 'opgesloten gevoel' geen sprake meer: "We zijn nu meer op elkaar betrokken en we delen meer met elkaar. Onze relatie is nu zoals ik wil en ik het gevoel een gevangene te zijn, is helemaal verdwenen," vertelde ze me onlangs. Zij werd onvoldoende gezien en erkend en voelde zich opgesloten in de situatie omdat die niet voldeed aan haar diepste behoeften. Nu haar relatie is zoals ze hem wenst, voelt ze zich vrij.

Keuze

Een andere vriendin legde een andere weg af. Ze woonde lange tijd alleen. Voor de buitenwereld had ze alle vrijheid: een leuke baan, veel vrienden, ze kon 'gaan en staan waar ze wilde'. Ze is nu alweer geruime tijd getrouwd en tot mijn verbazing merkte ze eens op dat ze zich nog nooit zo vrij heeft gevoeld als sinds haar huwelijk. Ze had nu pas het gevoel dat ze haar leven naar eigen inzicht kon inrichten en zich kon ontplooien. Ik vond het aanvankelijk nogal paradoxaal: je verbindt je leven onlosmakelijk aan dat van een ander en daarmee vind je een grotere vrijheid dan je daarvoor had? Hoeveel relaties lopen niet stuk omdat een of beide partners zich juist beknot voelen in hun vrijheid? Toch blijkt ook hier de vrijheid samen te gaan met de bewuste keuze voor dat wat je graag wilt. Vrijheid en 'gelukkig zijn' lijken dus met elkaar verbonden.

Wat is het geheim van 'vrijheid'? Ik heb de afgelopen weken aan veel grote en kleine mensen uit mijn omgeving gevraagd wat 'vrij zijn' inhoudt. De antwoorden liepen in eerste instantie nogal uiteen, maar nadat we met elkaar hadden doorgepraat over het onderwerp, bleek het uiteindelijk altijd op één ding terug te brengen: in de gelegenheid zijn om te kiezen voor wat je het allerliefst wilt. En wat we het allerliefste willen, dat is voor ons allemaal anders. Janne bijvoorbeeld, wil het allerliefst paardrijden over het strand. Fotografe Marieke wordt heel blij van een goed gelukke foto en Erik is gelukkig met zijn gitaar en een vuurtje. Geert wil het allerliefst met zijn vrienden voetballen. En ik? Ik verheug me op een paar weken heel veel tijd met mijn gezin.

Wees gelukkig

Al pratend op het strand met een aantal ouders van school, kwamen ook andere ervaringen ter sprake. Een van ons gaat bijvoorbeeld regelmatig naar Ghaza: "Ik durf daar niet meer aan de jongeren te vragen waarvan zij dromen," vertelde hij. Hier blijkt dat de vrijheid van de een, die van de ander ernstig kan schaden.

Tot slot een ontroerend verhaal uit de 'missie'. De oom van een vriendin is missionaris in Burkina Faso. Hij woont en werkt in een piepklein dorp, ver weg van de 'bewoonde' wereld. Deze missionaris was onlangs in Nederland en had een vriend meegenomen. Mijn vriendin raakte met de Afrikaanse man in gesprek en ze vroeg hem wat hij wenste voor zijn kinderen. Zij groeien op in een sterke stammencultuur, waarin het zelfs niet vanzelfsprekend is dat de kinderen naar het schoolje van de missionaris gaan. De sociale druk van de gemeenschap is er immens. Zijn antwoord getuigde van grote wijsheid: "Ik wens dat ze in de gelegenheid zullen zijn te kiezen voor het leven dat zij het allerliefste willen."

Het lijkt op de houding van de Vader in Jezus'parabel van de verloren zoon. Als deze zijn deel vraagt, zegt de Vader niet: "Je moet hier blijven, want hier is het beter", maar: "Ga maar kijken". Eigenlijk zegt Hij: "Ik ben ervan overtuigd dat je hier je geluk vindt, maar jij moet zelf ervaren, zelf gaan kijken." En uiteindelijk zegt Hij: "Wat er ook gebeurt, weet dat Ik altijd op je zal wachten". ■

Margot de Zeeuw

*Vrijheid is kunnen
kiezen voor wat je
het allerliefste wilt!*

De Standaard, 6 februari 2010, dr. Dirk de Ridder, neurochirurg: "Vrije wil is een illusie. Als je in de hippocampus (deel van de hersenen, red.) van een rat een elektrode stopt, kun je met bijna honderd procent zekerheid voorspellen of het dier naar links of rechts zal lopen, enkel en alleen door zijn hersenactiviteit te meten voor hij aan het kruispunt komt. Misschien blijkt dat ook bij de mens de keuze of we naar links of naar rechts gaan, allang op voorhand bepaald werd door de processen in de hersenen." Toen ik als onderzoeker werkte bij de afdeling Neurofysiologie, waren bovenstaande ideeën soms gemeengoed: alles wat we besluiten te gaan doen, heeft niet zijn oorsprong in onze vrije wil, maar is reeds vastgelegd door (onbewuste) neurologische en/of hormonale processen in ons brein.

Vrije wil: een illusie?

Hebben we een vrije wil? Of zijn we uiteindelijk gewoon 'kuddedieren'?

Hel

Voordat we onze vrije wil gaan verdedigen, wil ik u eerst meenemen naar een wereld waarin onze handelingen vooraf reeds vastliggen. Stelt u het zich eens voor: u bent uiteindelijk niet degene die bepaalt wat u doet, het ligt reeds vast wat u zult doen en dat is zelfs meetbaar. Dat zou betekenen dat onze handelingen te degraderen zijn tot puur natuurlijke processen. Alles wat we dan doen, is op geen enkele wijze op waarde in te schatten, want we zijn zelf niet meer verantwoordelijk voor ons handelen. Doen we iets wat in onze huidige wereld als plausibel of nobel gezien wordt, in die nieuwe wereld zou zo'n handeling totaal neutraal zijn, of op een bepaalde manier goed voor het voortbestaan van onszelf of onze soort (de mens). Doen we iets dat in onze huidige wereld als verwerpelijk gezien wordt, op geen enkele manier kan iemand daar in de nieuwe wereld over oordelen; het zijn immers natuurlijke processen die onze handelingen bepalen. In de nieuwe wereld is geen onderscheid mogelijk tussen goed of kwaad, kan er geen sprake zijn van verantwoordelijkheid, laat staan van een rechtssysteem. In de nieuwe wereld ontbreekt het ook aan liefde, want alleen de vrije wil geeft ons de mogelijkheid voor iemand te kiezen. Als laatste zijn we in de nieuwe wereld gevangenen van onszelf: wat we ook doen, alles is gebonden aan de biologische processen die voorafgaan aan de illusie van de keuze. De nieuwe wereld is de hel.

Medische onderzoekers die zich wagen aan het filosofische begrip 'vrije wil' doen vaak twee vooronderstellingen. Zij gaan er om te beginnen van uit dat biologische meetwaarden niet het gevolg zijn van een keuze, maar de oorzaak ervan. Ten tweede vinden zij menselijk gedrag vergelijkbaar met dat van dieren. Om met het eerste te beginnen: elk proces - elke actie of handeling - van een (hoger) organisme moet neurologisch voorbereid te worden, oftewel: door ons zenuwstelsel. Dat geldt voor automatische (autonome) processen zoals de spijsvertering, maar ook voor bewegingsprocessen, zoals het naar links of naar rechts gaan. Zoals u begrijpt zegt deze voorbereiding in ons zenuwstelsel niets over de mate van vrije wil die in dat proces betrokken is. Met andere woorden: wie zegt ons dat de rat in het voorbeeld hierboven niet allang een beslissing had gemaakt links of rechtsaf te gaan bij een eventueel kruispunt, voordat men überhaupt iets kon voorspellen uit de meetwaarden van de activiteit van de

hippocampus? Een klassiek 'kip of ei probleem' dus. Om met dergelijke meetresultaten vanuit de wetenschap iets over de vrije wil te zeggen, lijkt me bij uitstek een persoonlijke keuze die ik niet zou maken!

Groter goed

Op de tweede plaats gaan onderzoekers er vanuit dat menselijk gedrag vergelijkbaar is met dierlijk gedrag. Biologisch en fysiologisch gezien lijkt de mens op dieren. Ons lichaam werkt (ongeveer) hetzelfde. Er is daardoor veel medische vooruitgang geboekt door dierproefonderzoek. Denkt u bijvoorbeeld maar eens aan de ontwikkeling van medicijnen en de kennis die we hebben opgedaan over het ontstaan van verschillende ziekten. Als je naar het gedrag kijkt, zijn mensen echter vaak totaal anders als het gaat om complexere zaken. Zo is het gedrag van een dier er altijd op gericht om zichzelf of zijn eigen soort in stand te houden. De mens daarentegen kan dingen doen die precies tegen zijn natuur ingaan. Denken we bijvoorbeeld maar eens aan bewust risicovol gedrag, zoals roken en drinken. Verder handelt de mens vaak uit hogere motieven. We kunnen dingen doen die gericht zijn op een groter goed, maar die op korte termijn niet gunstig uitpakken. De Kerk kent veel voorbeelden van mensen die vanwege overtuiging vrijwillig hun leven hebben gegeven. Biologisch totaal onverklaarbaar en alleen mogelijk door - u raadt het al - onze vrije wil. ■

Stefan van Aken

Als ik dit schrijf is het maandag 12 juli. Gisteravond heeft Nederland de finale van het wereldkampioenschap voetbal verloren. Miljoenen Oranjefans zijn ontgoocheld. Spanje verkeert in euforie. Hoe komt het dat een voetbalspel zoveel vreugde en verdriet kan oproepen? Wereldwijd hebben enkele miljarden mensen het toernooi gevolgd. Tijdens de wedstrijden lag het leven in de spelende landen stil. Hele naties raakten ontregeld. Het boeit me te zoeken naar de oorzaken van zoveel collectieve emotie.

Oranjegevoel en identiteit

Allereerst moet ik toegeven dat ik er ook zelf niet vrij van ben. Al ben ik geen bijzondere voetbalfan, toch werd ook ik meegesleept in het Oranjegevoel. Ik heb de finale gevolgd en hoopte met de rest van Nederland dat we zouden winnen, maar dan wel graag verdiend en met mooi voetbal. Dat pakte helaas anders uit. Een zekere hardheid hoort bij het spel, maar deze finale was naar mijn mening, vooral van Nederlandse zijde, té hard. 'Onze jongens' hebben tot het laatst gevochten en alles gegeven - dat moet je ze nageven -, maar Spanje was gewoon beter. Met een één - nul verlies kan ik goed leven.

Maar dit terzijde. Wat me vooral fascineert is dat een gewoon sporttoernooi vrijwel de gehele mensheid een maand lang in de ban kan houden. Voer voor psychologen. Enerzijds heeft het iets moois. Volken, culturen en rassen ontmoeten elkaar in een vreedzame rivaliteit. Een mooie scène werd door een camera vastgelegd. Na het verlies van Brazilië tegen Nederland zag je een Braziliaanse fan ontredderd tegen een muurtje hangen. Een groepje uitbundige Oranjefans kwam langs. Ze zagen de jongeman en gingen op hem af om hem te troosten en een knuffel te geven. Vaak zag je fans van verschillende landen vóór en ook ná de wedstrijd samen vieren. Veel arme Afrikanen vertelden op ontroerende wijze trots en blij te zijn dat hun land het toernooi organiseerde en gastheer was voor de hele wereld. Dat gun je ze van harte.

Anderzijds heeft het ook iets bizars. Miljoenen fans lijken hun hele gevoel van eigenwaarde en zelfs persoonlijk geluk op te hangen aan de prestaties van hun team op het veld. Het krijgt bijna iets existentieels. Normale en begrijpelijke vreugde of teleurstelling zie je overgaan in uitzinnige euforie of ook totale ontreddering. Wat is hier aan de hand? Ik denk dat het veel te maken heeft met identiteit. Een mens wil ergens bijhoren, bij een groep, gemeenschap of volk. In een wereld die steeds kleiner wordt, waar culturen zich vermengen en alles steeds gelijkvormiger wordt, waar veel maatschappelijke en religieuze verbanden verbrokken zijn, blijft vaak alleen nog de natie als bron van identiteit. Dát ben je: Nederlander, Spanjaard, Chinees of Argentijn... Nationale gevoelens zijn al jarenlang wereldwijd in opmars. Het Oranjegevoel is een soort onderdompelen in collectieve emotie en saamhorigheid.

Op zich is daar niets op tegen. Een mens heeft er recht op om trots te zijn op zijn volk en vaderland, op zijn eigen cultuur en natie. Dat hoort bij het mens zijn. Verschillen tussen mensen zijn niet iets om uit te wissen, maar juist een charme en een rijkdom. Zonder dat zou de wereld wel erg saai en kleurloos zijn. Maar, zeg ik als christen en bisschop, verschillen zijn alleen mooi en verrijkend als we ons daarbij bewust blijven van een veel diepere eenheid tussen mensen die elk verschil oneindig overstijgt. Allemaal zijn we geschapen naar Gods beeld en gelijkenis, met een onsterfelijke ziel en eeuwige

bestemming, geroepen om te leven als kinderen van God, broeders en zusters van elkaar. Als dat diepe besef van eenheid in God verbleekt, dan zijn we pas echt in gevaar. Dan kan nationale trots ont-aarden in nationalisme en superioriteitsgevoel. Dan komt er de kiem in van verdeeldheid, afgrenzing en conflict. In onze tijd is het meer dan ooit zaak te waken dat de mens z'n oorsprong en bestemming in God niet vergeet. Alleen op die basis kan ook sport werkelijk verbroederen en tot zegen zijn. ■

+ Jozef.M. Punt,
Bisschop van Haarlem-Amsterdam

De bedoeling van deze serie artikelen is aandacht te besteden aan de verbeelding van de Bijbel (met name van het Oude Testament) in de kerkelijke architectuur. We behandelden al menig kerk in binnen- en buitenland. Ook in ons eigen bisdom zijn interessante kerken: de uwe? Is er ooit een boekje over verschenen? We zijn geïnteresseerd. In dit nummer een excursie naar een tamelijk onbekend vakantiegebied: de Drome. Het stadje Die, zo'n 30 km. ten oosten van de Rhone, heeft een interessant mozaïek.

Paradijsstromen in de Drome

De Drome is een onaanzienlijk riviertje dat zijn naam meeheeft en zijn bedding! Hij mondt uit in de brede Rhone even boven Montélimar. Stroomopwaarts kom je langs het stadje Crest met een raadselachtige, hoge middeleeuwse donjon die op een moderne graansilo lijkt. Nog meer stroomopwaarts ligt het lieflijke Saillans. De bergen waar het riviertje tussendoor gaat, worden steeds dreigender en in de bovenloop van de Drome, even voor de fascinerende rotpartijen van Les Claps, ligt het oude bisschopsstadje Die, compleet geïsoleerd van de vroegere grote beschaafde wereld.

Verborgene schat

Over een oude brug rijden we Die binnen. Een Romeinse poort verwijst naar de respectabele ouderdom van het stadje. Trouwens: in 325 was de bisschop van Die al aanwezig op het concilie van Nicea. De huidige kathedraal is een wat warrig bouwwerk met een oude torenpartij met daaronder zeer eerbiedwaardige, helaas zwaar beschadigde portalen. Bovenop de toren een soort vogelkooi met een klokje erin. Geen gezicht! Interessanter dan de kathedraal is de 100 meter zuidelijker gelegen kapel van het bisschoppelijk paleis. Hij is ingebouwd in het voormalige stadhuis van de stad. Een hybridisch bouwwerk dat over de Romeinse stadswal geklemd zit. Aan de buitenkant is niet te zien wat een kostbare schat dit pand herbergt.

Het stadsarchief van Die was gevestigd in de kapel, een eigenaardige vierkante ruimte. De oude vloer waarop de archiefkasten stonden, was met tapijten bedekt, de wanden fraai barok behangen. Toen het hele zaakje moest verhuizen naar het nieuwe stadhuis ontdekte men een mysterieuze mozaïekvloer. Lange tijd werd gezegd dat het een om een Mappa Mundi ging: een kaart van de wereld. In de 12e eeuw had men echter nog geen droge aardrijkskundige interesses in waar wat precies lag, maar ging het meer om wat er op onze aarde gebeurde.

Daarom spreekt men tegenwoordig liever over een Imago Mundi: een voorstelling van hoe deze wereld in elkaar zit en vooral van wat er op deze wereld gaande is.

In het midden van de vloer is een kruisvormige, uit driehoeken samengestelde ster te zien. Er wordt gezegd dat daar de poolster mee bedoeld is, maar ik denk dat hij symbool staat voor de Eeuwige als middelpunt van heelal en tijd. Opvallend is de gelijkens met de binnenkant van de stervormige koepletjes in de Christo de la Luz (vm. Bab el Mardón Moskee) in Toledo uit 999.

Tijd en ruimte

De middenster wordt omringd door cirkels met twaalf uitsteeksels. Daarmee wordt gedoeld op de twaalf maanden. De Eeuwige is de Heer van de tijd. In de tijd heeft Hij het spoor van Zijn geschiedenis getrokken met de twaalf stammen Israëls en de twaalf apostelen. Als wij vanuit het midden naar buiten gaan, komt na de tijd de ruimte in zicht, de aarde die vol is van Gods heerlijkheid. De moderne kijker vraagt zich af wat de vreemde wezens rondom de binnencirkels voorstellen. Het zijn personificaties van de vier paradijsstromen: de Gikon, de Pison, de Eufraat en de Tigris. De Paradijsstromen monden uit in de grote werelddoceaan die in Die in de rand van het mozaïek is afgebeeld.

Tussen de stromen zien we allerlei voorstellingen. Mythologie en Bijbel worden met elkaar verbonden. Dat is te zien aan de manieren waarop de rivieren werden afgebeeld (als een soort watergoden) en aan bijvoorbeeld aan het feit dat er ook ergens zonder gêne een waternimf rondzwemt. De wateren worden bevolkt door watervogels, vissen, schaaldieren en een kreeft met grote scharen. Er is ook een vogel met een twijgje in zijn bek die verwijst naar de bewoonbaarheid van de aarde na de zondvloed. In de droge zone zit een kokette, gekleurde vogel alleen maar mooi te zijn. Een schaar en een sleutel symboliseren menselijke activiteit op aarde.

Wat stijl betreft is het mozaïek van Die een unicum, ook al zijn er in de buurt andere 12e eeuwse mozaïeken, zoals in Cruas en Ganagobie. Met enige fantasie kunnen we er een uitbeelding in zien van Psalm 148 of de lofzang van de drie jongelingen in het vuur (Daniël 3,52-90). Maar ook horen we Franciscus zingen in zijn Zonnelied: 'Gezegend ben Jij om onze broeder zon, die de dag is en ons licht en troost geeft even stralend als Jij; Geloofd en gezegend ben Jij om zuster en moeder aarde die ons

voedt en hoedt en vruchten voortbrengt en kleurige bloemen en groen. Zalig zij die de vrede uitstralen want door Jou, Allerhoogste, zullen zij gekroond worden. Gezegend ben Jij, lieve almachtige goede Heer, gezegend omdat Jij van ons houdt, wie wij ook zijn.'

Hein Jan van Ogtrop,
die dit jaar weer naar Die gaat

Gegevens ontleend aan de Zodiaque-uitgave van de Benedictijnen van Pierre qui Vire uit de serie *La Nuits du temps 77, Dauphiné Roman* blz. 335-347

Afbeeldingen:
1 Stadje en kathedraal vanaf de brug.
2 Buitenkant St. Nicolas.
3 Het mozaïek in zijn geheel.
4 De binnenster en de tijdcirkels.

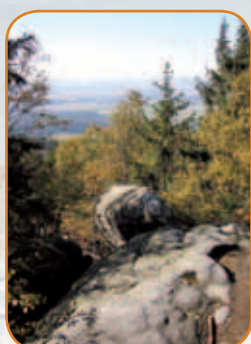
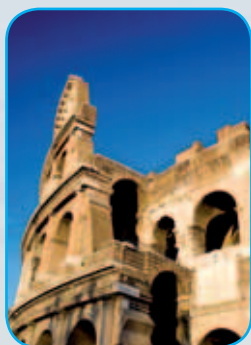
Stuur uw oplossing voor 15 augustus naar: redactie Samen Kerk, oplossing zomerpuzzel, postbus 1053, 2001 BB, Haarlem. Onder de goede inzenders verloten wij tien cadeaubonnen.

Horizontaal:

1. Beginpunt v.e. voetbalwedstrijd; 9. rooms; 17. vaartuig; 18. kaartspel; 20. nieuw; 21. in het jaar; 22. verbrandingsrest; 24. bidplaats; 26. vochtige kou; 29. schlager; 30. wolvllokje; 32. cijfer; 34. vlaag; 35. autostalling; 37. but; 39. raamscherm; 41. opnieuw; 43. aardig; 45. timmergerei; 47. vleesgerecht; 48. dierengeluid; 49. kerkgebouw met een bijzondere status; 51. soort slee; 53. muil; 54. tennistern; 55. dun stuk hout; 56. eenkleurig; 57. amfibie; 59. vaartuig; 60. zomerse lekkernij; 61. deel v.e. vinger; 63. por, duw; 64. schilder; 67. land in Azië; 70. zijrivier v.d. Donau; 72. soort papegaai in Australië; 73. stapel; 75. zonder tussenruimte; 77. kerkelijke plechtigheid; 80. visgerei; 81. vertrouwd; 83. preekstoel; 85. deel v.e. wedstrijd; 87. thans; 88. gezindte; 89. pel; 90. oude vochtmaat; 92. onbeschaafd; 94. schande; 95. roem; 96. mannelijk dier; 97. sportvrouw; 99. vreemde munt; 100. strafs chop; 102. deurschel; 103. weg; 105. zetten; 107. strafwerktuig; 109. deel van een tekst; 111. duinvallei; 112. graanafval; 113. vis; 116. plechtige gelofte; 117. afgelegen; 118. voorzetsel; 119. groot kerkgebouw; 120. voorzetsel; 122. veilig; 124. delfstof; 127. inktvis; 128. persoonlijk vnw.; 130. plooi; 132. naar; 134. cijfer; 135. Noorse godheid; 137. sketch; 139. handelstern; 142. soort appel; 143. pachten; 145. sprookjesfiguur; 146. rivier in Italië; 147. insect; 148. in stadia verdelen; 149. vreemde munt; 150. verlegen; 151. nog eens; 152. Engelse taxi; 153. kleur; 154. geestelijke; 156. muzieknoot; 157. opeengestapeld drijfj; 159. lekkernij; 161. kalmte; 162. proefuitvoering; 164. niet verpakt; 166. paar; 168. kerkbewaarder; 170. vreesachtig; 172. kerkdienst; 174. streling; 175. alstublieft; 176. geestelijke; 178. grondvlak; 180. grondtoon; 181. eerste mens; 183. keukengerei; 184. bereide dierenhuid; 186. deel v.e. auto; 188. vrouwelijk beroep; 189. bedrijver.

Verticaal:

1. Deel v.e. jaar; 2. diskjockey; 3. scheepswerkplaats; 4. geestdrift; 5. vermaak; 6. speelgoed; 7. persoonlijk vnw.; 8. teerproduct; 10. ouderwets; 11. golfterm; 12. stopteken; 13. deel v.e. bureau; 14. baai; 15. uniek; 16. gebraden ribstukje; 19. deel v.e. skelet; 23. vertroosting; 25. Engels café; 27. vrij warm; 28. veldhospitaal; 31. klein huidgezwel; 33. kathedraal; 35. nederig verzoek; 36. zeehond; 38. straatsteen; 39. deel v.e. schoen; 40. beeldraadsel; 42. twistgesprek; 44. muziekinstrument; 45. plant; 46. bedrevenheid; 48. tot andere gedachten brengen; 49. bewijs; 50. land in Azië; 52. wel; 54. ontvangkamer; 58. gewicht; 59. vis; 62. slachtoffer; 65. kerkgebruik; 66. Amerikaanse goudmunt; 68. gevangenis; 69. zangstem; 71. afgemat; 73. hoeveelheid; 74. hoofdstad van Zuid-Korea; 76. loofboom; 78. elektrische eenheid; 79. feestje; 81. ik (Latijn); 82. gevangenis; 84. weg met bomen; 86. tuit v.e. kan; 91. rode verfstof; 93. spinnenweefsel; 95. tijdrekening; 96. kippenloop; 97. Griekse godin; 98. veld; 99. familielid; 100. hoendersoort; 101. groente; 103. geestelijke; 104. aanwijzend vnw.; 105. vierdeurs auto; 106. bedehuis; 108. reliëfsteen; 110. landtong; 112. zeeschildpad; 113. vrucht; 114. vrucht; 115. bladgroente; 117. boerderijdieren; 118. beroep; 121. inheemse ziekte; 123. hoofddekse; 125. dun; 126. vreemde titel; 129. zeeboezem; 131. kerkvorst; 133. mestvork; 136. zelfkant; 138. filmploeg; 140. roofkarpertje; 141. peulvrucht; 143. ordekleed van kloosterlingen; 144. onkruid; 146. hoogvlakte; 148. oosters tovenaer; 149. glansverf; 150. genoeg!; 151. kostbare stof; 152. adelborst; 154. oogholte; 155. strik; 157. kuil; 158. alarmtoestel; 160. reuzenslang; 162. rookgerei; 163. loofboom; 165. waterdier; 167. inhoudsmaat; 169. kapitein; 171. deel v.e. oor; 172. tijding; 173. vorstentitel; 176. insect; 177. vogelbek; 178. vogel; 179. vreemde munt; 182. persoonlijk vnw.; 183. bazige vrouw; 185. lidwoord; 187. familielid.

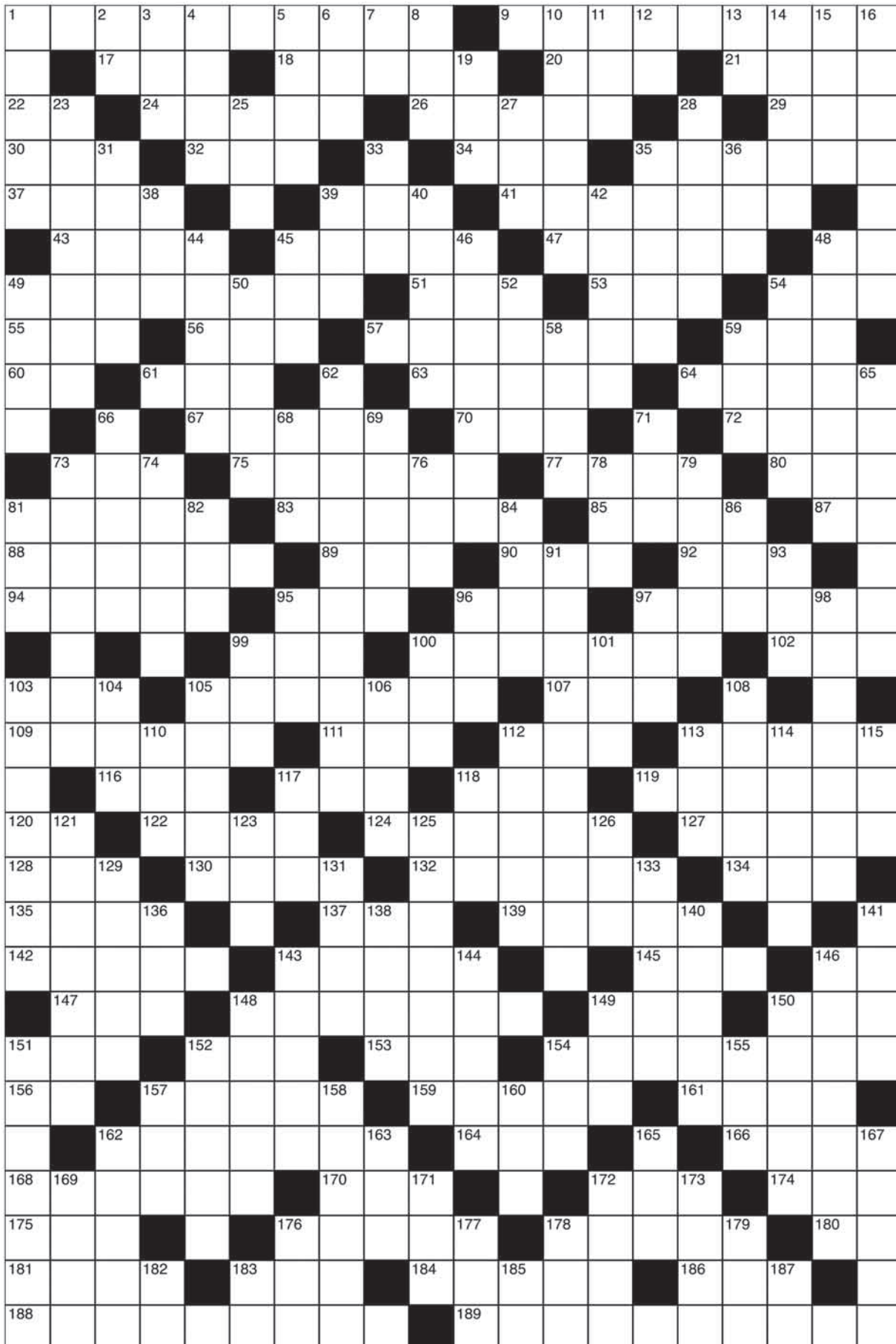

14 177

165 46 60 45 76 70 77

133 66 171 135 117 134 110

Vakantiepuzzel

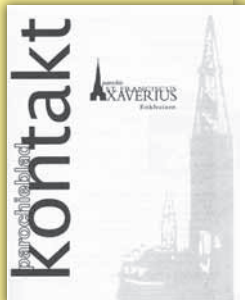
Van Onderop

door Eleonora Hoekstra-Ros

De zomerperiode breekt weer aan en dat betekent voor velen een periode van vakantie. Het is een tijd van vrijzijn: vrij van school, van werk, van je dagelijkse verplichtingen in het gewone leven. Je hebt de tijd om tot rust te komen, tot jezelf. Waar je ook bent, dichtbij in je achtertuin of ergens ver weg in het buitenland: je mag genieten van al het goede dat de Heer geeft aan zijn mensen. Genieten van de natuur, van cultuur, van aangenaam gezelschap van mensen die je dierbaar zijn. En waar je ook heen gaat: neem vrede met je mee.

In het **Nicolaas Nieuws**, het parochieblad van de **Sint Nicolaasparochie te Amsterdam** staat dat de restauratie van het unieke monument **Ons' Lieve Heer Op Solder** tijdens de openingstijden van het museum te volgen is. In dit historische huis woonden 350 jaar lang mensen, werkten en gingen er naar de mis. Het museum ligt aan O.Z.Voorburgwal 40, Amsterdam.

De parochie **St. Franciscus Xaverius te Enkhuizen** zet haar deuren in de vakantieperiode wijd open voor bezoekers. Op de donderdagen, vrijdagen en zaterdagen van 13.00 -17.00 uur in de maanden juli en augustus. Er zijn onder de voorbijgangers genoeg mensen die de behoefte hebben om even te bidden, die een kaarsje willen opsteken of alleen maar even rustig willen genieten van de sfeer. De vrijwilligers hopen u te ontmoeten.

Op het hoogfeest van Maria ten Hemelopneming, zondag 15 augustus, vieren drie R.-K. gemeenschappen in Amsterdam het feest van Maria. West Afrikanen van de **All Saints Church** en Nederlandse parochianen van de **Vredeskerk** en de **H. Drie-Eenheid** trekken na de gezamenlijke Eucharistieviering in de

Boomkerk (H. Franciscus van Assisie) rond. Het beeld van O.L.V. Koningin van de Vrede wordt in een feestelijke processie door de wijk omgedragen. Harmonie Intenso uit Zaandam verleent zijn medewerking. De Mariaprocessie vindt dit jaar voor de zevende achtereenvolgende keer plaats.

VREDESKLOK

De laatste zaterdag in de herfstvakantie van de Gooi- en Vechtstreek wordt deze keer een bijzondere dag voor de **R.-K. parochie van de H. Maria te Bussum**. De Melaniabazaar wordt voor de 25e keer gehouden in de St. Vitus basisschool. In het **parochieboekje IN - FORMATIE** wordt gevraagd die datum te noteren en de D.E. punten en Perlakofiepunten nog even door te sparen, zodat de Melania Bussum daarvoor weer mooie geschenken kan inwisselen. Het specifieke appelgebak staat weer klaar. De gelden komen ten goede aan vrouwenprojecten in Latijns-Amerika.

IN-FORMATIE

November 2009 nr. 7
R.K. Parochie van de Heilige Maria

In **De Scheper** van de parochie **De Goede Herder te Landsmeer** wordt melding gemaakt van de derde Goede Herdermarkt op zaterdag 18 september 2010 van 10.00 - 16.00 uur. Noteer de datum alvast in uw agenda met **dikke** letters. De werkgroep hoopt weer leuke aanbiedingen te ontvangen voor de verkoop en voor het Goede Herderrad. Tevens worden de open sjoelkampioenschappen van de Goede Herder gehouden.

3e "Goede Herdermarkt"

In **Parasol**, het **parochieblad van de H. Augustinus te Amsterdam**, staat dat de groep van de Esta's, Scouts, Explo's uit de voormalige geloofsgemeenschappen weer op zomerkamp gaan. De opening van het zomerkamp vindt plaats in de **St. Stephanuskerk te Amsterdam**, waar leidinggevend en familieleden komen bidden voor een goed verloop van de zomerkampen. De pastor spreekt een reisgebed uit en geeft de reiszegen. De groepen plaatsen een noveenkaars bij H. Maria en komen deze na een week in dankbaarheid weer uitblazen.

PARASOL

Jaargang 10 nr. 6
Juni/juli
2010

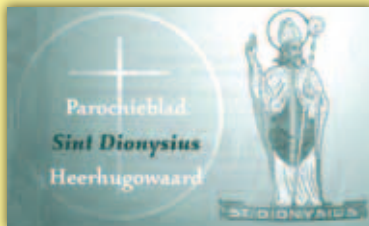
Parochieblad H. Augustinus

De **Augustinusparochie** te **Amsterdam/Buitenveldert**

augustinus nieuws

vertelt over de activiteiten van de R.-K. Begraafplaats Buitenveldert in **Augustinus Nieuws**. Deze begraafplaats bestaat in november 175 jaar en de eigenaar, de jubilerende Augustinusparochie, bestaat 75 jaar. In het jubileumjaar komen zij met speciale thema-avonden, zoals op 20 september over Jongeren en Rouw: hoe ga je om met jongeren en met rouw en hoe gaan jongeren zelf om met rouw? Deze avonden worden gehouden in de condoleancekamer van de begraafplaats. Ter gelegenheid van het jubileum verschijnt er het boekje "De mens en de begraafplaats".

De **parochie H. Dionysius** te **Heerhugwaard** gaat op 20 september voor de tweede keer weer staan op de jaarmarkt. Dat is de parochie vorig jaar goed bevalen. Een jaarmarkt is een buitengewone kans om je als kerkgemeenschap te laten zien. Ook op het kerkplein stonden enige stands. Een vroegtijdige oproep staat in het parochieblad te lezen, daar de werkgroep weet dat er veel te regelen is.

In veel parochiebladen staat een artikel over de **MIVA collecte** op 28-29 augustus 2010. De **MIVA**

miva
g/ro 2950
brengt mensen in beweging

ondersteunt pioniers en missionarissen in de Derde Wereld door hen van transport- en communicatiemiddelen te voorzien. Vroeger waren dat onze missionarissen, nu zijn het steeds meer hun opvolgers in de lokale kerken en ontwikkelingsorganisaties. Zij werken vaak aan kleinschalige projecten in afgelegen gebieden. Goed vervoer en communicatie zijn dan onontbeerlijk.

Bruidsparen van 2009 worden met een aubade van fanfarekorps Apollo gehuldigd na de Familieviering in mei op het St. Jansplein van **de parochie St. Jan de Doper te Noord-Scharwoude**. Iedereen die dat jaar in de kerk van St. Jan de Doper trouwde of een huwelijksjubileum vierde was hiervoor uitgenodigd. Zo staat in **Rondom de Doper** te lezen

Veel jongeren hebben examen gedaan en een diploma uitgereikt gekregen. **De Windvang**, het parochieblad voor **Wester-Blokker**, wenst dat alle geslaagden een goede toekomst moge gaan en geeft hen een reiszegen mee voor onderweg.

Reiszegen

*Moge de weg je steeds tegemoet komen,
de wind je steeds in de rug zijn,
moge de zon je gezicht verwarmen,
de regen zacht op je haren vallen.
En, tot wij ons weerzien,
zal God jou in Zijn hand houden.*

Een land in rep en roer...

Op 9 juli gedenken wij de martelaren van Gorcum. Twee parochiekerken in ons bisdom, in Amsterdam-Oost en in Koog-Zaandijk, zijn naar deze Hollandse heiligen genoemd. Wie waren deze martelaren? Wij gaan daarvoor terug naar de 16de eeuw.

De 16^e eeuw was voor heel Europa een eeuw met veel veranderingen op allerlei gebied. Ook voor Nederland. Het gewone volk en de lage adel verarmde. De reformatie kwam op onder leiding van Maarten Luther (Duitsland), Johannes Calvijn (Frankrijk) en Hyldrich Zwingli (Zwitserland). Het was een terechte protestbeweging tegen veel misstanden in de rooms-katholieke kerk in die dagen. Vandaar de naam 'protestantisme'. De reformatie of hervorming riep vervolgens weer een tegenbeweging van de rooms katholieke kerk op: de contrareformatie. De Nederlandse gewesten probeerden zich in die dagen ook te onttrekken aan de Spaanse overheersing, hetgeen niet zonder slag of stoot gebeurde. Verschillende steden werden ingenomen door de Spaanse soldaten. Andere steden hielden stand of werden juist ingenomen door de opstandelingen. Deze opstandelingen werden door de overheersers 'geuzen' genoemd. Het woord 'geus' komt van het franse woord 'gueux', dat 'bedelaar' betekent. Het was dus een scheldwoord. Voor de opstandelingen werd het echter tot een eretitel.

Domme kracht

De opstand onder leiding van Willem van Oranje trok natuurlijk ook veel ruig volk aan. Op sommige plekken grepen zij de macht. Denk maar aan geuzenleider Willem van Lumey, Graaf van der Marck, die huishield in Gorcum en Den Briel. Hij leidde de moord op de paters, broeders en bisdompriesters die op 9 juli 1572 in Den Briel werden opgehangen. Een versje over Willem van Lumey vertelt: *Lumey, graaf van Marcke, hij leefde als een beest en stierf als een varken!* Zijn slachtoffers worden 'de martelaren van Gorcum' genoemd, omdat zij gevangen

werden gezet in Gorcum en vandaar per boot naar Den Briel werden vervoerd om vermoord te worden. Over deze situatie zingt het eerste couplet van een lied dat ik ter nagedachtenis van hen op een melodie van John Darwall (1731 – 1789) schreef:

*Een land in rep en roer geteisterd door de strijd
om vrijheid en wie hier de ware kerk belijdt.
Wie grijpt de macht?
Gepeupel slaat onschuldigen met domme kracht!*

De martelaren van Gorcum waren afkomstig van dichtbij of van veraf (Vlaanderen, Brabant, Limburg, Duitsland). De oudste martelaar, broeder Willehadus, was zelfs afkomstig uit Sleeswijk Holstein, dat toen nog bij Denemarken behoorde. Daarvandaan moest hij vluchten en hij zocht tevergeefs rust in Engeland. In Gorcum beland werd ook hij gevangen gezet.

Waarom werden al die monniken en wereldheren opgepakt? Ze deden toch alleen maar goed werk? Als representanten van de katholieke kerk werden zij echter door de geuzen gezien als verlengstuk van de fanatiek katholieke koning van Spanje, Philips II, en van zijn vertegenwoordiger, de hardvochtige hertog van Alva. Het tweede couplet van het lied zingt om die reden:

*Gekomen soms van ver die mannen van de kerk,
zij dienden slechts vol trouw de mensen met hun werk.
Waarom toch slecht?
Trawanten van de koning tegen wie men vecht!*

In een oude turfschuur even buiten Den Briel werden de 19 kerkmannen vermoord. Was het een heldendaad? Zij zochten echter de dood niet. Bovendien hielden niet alle opgepakte monniken en priesters stand tijdens de martelingen. Sommigen bekeerden zich onder druk tot de nieuwe godsdienst, het protestantisme. Hoe het ook zij: de martelaren blijven getuigen – als zelfstandig naamwoord

De moord op de Gorcumse martelaren op 9 juli 1572 (Italiaanse gravure)

en als werkwoord – van de haat van nota bene medechristenen, hun broeders in het christelijk geloof. Het derde couplet zingt om die reden:

*Van Gorcum naar Den Briel, gehangen in een schuur,
vermoord om hun geloof, gedooft hun levensvuur.
Een heldendaad?
Getuigen blijven zij van wrede broederhaat!*

De martelaren wilden hun geloof in de werkelijke aanwezigheid van Jezus Christus onder de gedaante van brood en wijn in de Eucharistie niet opgeven. Ook hielden zij vast aan de paus als leider van de rooms katholieke kerk. Op hun gedenkdag horen we daarom uit 2 Korinthiers 4 vers 8: *Wij worden aan alle kanten bestookt, maar raken toch niet klem!* Ook horen wij vers 22 uit Matteus 10: *Wie echter ten einde toe volhardt, hij zal gered worden!*

In deze tijd zou de moord op de martelaren onmogelijk zijn. We zijn er immers allang achter dat het geloof van protestanten en katholieken in de tegenwoordigheid van Jezus onder de gedaante van brood en wijn tijdens de Eucharistie en het avondmaal veel meer met elkaar overeenkomt dan in ieder geval toen gedacht werd. Wie bijvoorbeeld kennis neemt van wat Johannes Calvijn op indrukwekkende wijze daarover heeft geschreven, ontdekt grote overeenkomsten met wat enkele eeuwen daarvoor de grote theoloog Thomas van Aquino schreef. Hun volgelingen – protestanten en katholieken – zouden van deze voormannen veel kunnen

leren! Zijn zij wel hun trouwe volgelingen? Het martelaarschap van de mannen van Gorcum blijft betekenis houden als wij – katholieken en protestanten – gaan inzien dat Eucharistie- / avondmaalvieren ons boven alles richt op Jezus en ons oproept tot een vrijmakende navolging van Hem. Daarom zingt het vierde couplet:

*Standvastig hun geloof in Jezus, die als brood
en wijn voor ons zijn leven geeft tot in de dood.
Wat vragen zij?
Volg Jezus in zijn woord en daad. Hij maakt je vrij!*

De Spaanse overheersing ligt al eeuwen achter ons. Ook de bezetting door de Duitsers hebben de meeste Nederlanders niet meer aan den lijve meegemaakt. Wij leven – goddank! – in een vrij land. Daarnaast groeit de samenwerking tussen de christelijke kerken op tal van terreinen. Hoe kunnen wij die bevorderen? Niet door te blijven hangen bij al te ingewikkelde, vaak door de geschiedenis gekleurde tegenstellingen, maar door gezamenlijk te ijveren voor recht en vrede omwille van een leefbare wereld voor iedereen! Is dat niet wat God van ons vraagt? Daarom zingt het vijfde couplet ten slotte:

*Goddank zijn wij bevrijd van meer dan vreemde macht,
de grenzen van een kerk zijn minder dan gedacht.
Wat maakt ons één?
Gods weg naar recht en vrede voor elkaar alleen! ■*

Ko Schuurmans

Nieuwe studiejaar start in september

Kerkelijke vorming op de

'De Tiltenberg' is een seminarie en dus een priesteropleiding. De seminaristen wonen er en zijn er dagelijks bezig met hun studie, gebed, stages en vorming om goede priesters te kunnen worden. De Tiltenberg is echter ook een centrum voor kerkelijke opleidingen in breder verband. Aan het 'Sint Bonifatius Instituut' kunnen cursisten en studenten zich in theologie verdiepen. Ze kunnen er vorming ontvangen om bijvoorbeeld als diaken of catechist in de Kerk werkzaam te zijn of om de eigen theologische kennis te verdiepen en tegelijk een geestelijke vorming te krijgen. Ook worden er allerlei cursussen gegeven, zoals een cursus *'Omgaan met verlies'* en de cursus *'Catechismus van de katholieke kerk'*. Begin september gaan de opleidingen weer van start!

Priester worden?

Als je merkt dat in je hart de vraag steeds terugkeert of God van je vraagt priester te worden, wordt het misschien toch tijd stappen te zetten. Je bent welkom voor een oriënterend gesprek met rector Jan Hendriks. Hij kan je helpen meer duidelijkheid en zekerheid te vinden over een mogelijke roeping. Je kunt je bij hem aanmelden als je merkt dat priester worden

jouw weg is. Meer informatie over de opleiding vind je op de website www.tiltenberg.org. Het e-mailadres van rector Hendriks is: rector@tiltenberg.org

Aanmelding diakenopleiding

Een diaken is werkzaam in de Kerk als gewijde bedienaar op het vlak van verkondiging, liturgie en de diaconie van de zorg voor armen en zwakkeren. De deeltijdopleiding duurt vijf jaar en bestaat uit een combinatie van studie- en bezinningsdagen en zelfstudie. Toegelaten worden mannen tussen de 30 en 55 jaar die zich geroepen voelen Christus en de kerk als diaken te dienen en die in staat zijn een studie op HBO-niveau te volgen. De opleiding wordt aangeboden in een basisvariant ('minor') en een uitgebreide variant ('major'). Uw keuze hierin is afhankelijk van uw beschikbare tijd en mogelijkheden. In de major-variant kunt u na uw diakenwijding nog een aanvullend jaar volgen. Voor de echtgenoten is het mogelijk de studie mee te volgen of op andere manieren nauw betrokken te blijven.

Meer informatie over het diaconaat en de opleiding tot diaken kunt u aanvragen bij de Tiltenberg of

Tiltenberg

vinden op de website: www.tiltenberg.org Als u serieus overweegt diaken te worden, bent u van harte welkom voor een oriënterend gesprek met de rector van de Tiltenberg en de bisschoppelijk gedelegeerde voor de diakenopleiding, mgr.dr. J. Hendriks. Voor vragen over de opleiding kunt u ook contact opnemen met de studiefprefect, drs.B. Hartmann.

Aanmelding theologische cursus en catechistenopleiding (M/V)

Reflecteren op het geloof van de kerk, persoonlijke geloofsverdieping, geloofsgenoten ontmoeten, samen leren, bidden en vieren, werken aan jezelf en aan de opbouw van de kerk. Dit vormingstraject loopt parallel aan de diakenopleiding die door het Bonifatius Instituut wordt verzorgd. Het Bonifatius Instituut is een hoger instituut voor Godsdienstwetenschappen. Wie het volledige programma volgt, kan een bachelor en master halen. De eerste twee jaar geven een theologische basisvorming. Daarna kunt u doorgaan met de catechistenopleiding. Deze driejarige vervolgstudie vormt u voor werkzaamheden in de parochie op het gebied van catechese, pastoraat en diaconie. Zowel in de theologische cursus als in de catechistenopleiding kunt u kiezen voor de basisvariant ('minor') of voor de uitgebreide variant ('major'). Dit is afhankelijk van de tijd en de mogelijkheden die u hebt. In de major-variant kunt u na uw zending tot catechist nog een aanvullend jaar volgen. Het is ook mogelijk de vervolgstudie te doen zonder catechist te willen worden. Van u wordt verwacht dat u positief bij de kerk bent betrokken, dat u in staat bent een studie op HBO-niveau te volgen en voldoet aan de algemene voorwaarden om een kerkelijke zending te kunnen ontvangen. Meer informatie over de verschillende cursussen is verkrijgbaar bij de Tiltenberg of te vinden op de website ervan. Voor vragen kunt u contact opnemen

met de rector van de Tiltenberg, mgr.dr.J. Hendriks, of met de studiefprefect, drs.B. Hartmann.

Cursus 'Catechismus van de Katholieke Kerk' en andere cursussen

Vanaf januari 2010 zal ook 'De geloofscursus rondom de Catechismus van de Katholieke Kerk' opnieuw worden gegeven. In zeven bijeenkomsten op zaterdagochtend wordt aan de hand van teksten uit dit geloofsboek nagedacht over centrale geloofsthema's. Deze geloofscursus is zeer geschikt als u op een studieuze manier uw kennis van het geloof van de Katholieke Kerk wilt verdiepen. Informatie en aanmelding: drs.B. Hartmann (bhartmann@tiltenberg.org) Bij hem kunt u ook informatie krijgen over andere cursussen die u kunt volgen, zoals die over spiritualiteit, omgaan met verlies, catechese geven en dergelijke. Afgelopen maand is een folder naar de parochies gestuurd met de nodige informatie over deze cursussen.

De Tiltenberg is een gemeenschap

Rond de Tiltenberg is een gemeenschap ontstaan van vele mensen uit het bisdom of daarbuiten, die in gebed, studie en vriendschap met elkaar verbonden zijn. Het is een open gemeenschap: we hopen ook u te mogen begroeten! ■

De Tiltenberg

Zilkerduinweg 375

2114 AM Vogelenzang

Internet: www.tiltenberg.org

E-mailadres: post@tiltenberg.org

Rector mgr.dr. J. Hendriks: rector@tiltenberg.org

Drs.B. Hartmann: bhartmann@tiltenberg.org

5 tot en met 7 september 2010 Bedevaart naar Kevelaer vanuit het bisdom Haarlem-Amsterdam

In Kevelaer, nét over de Duitse grens, bij Venlo, wordt Maria, de Moeder van God, vereerd als "Troosteres der bedrukten". Ieder jaar komen er weer honderdduizenden pelgrims, vooral uit Duitsland en Nederland om hier, bij de afbeelding van Maria te bidden en hun vele vragen en verlangens voor te leggen aan haar, die ons door Jezus als een extra moeder gegeven is. We willen graag drie dagen, van zondagochtend 5 september t/m dinsdag 7 september in een sfeer van geloof, van gebed, van bezinning, maar ook van ontspanning doorbrengen bij Maria in Kevelaer onder het motto **"Gij zult mijn getuigen zijn"**.

Kosten

De kosten voor de bus, inclusief reisverzekering en koffie op de heenweg bedragen € 47, 50. Dit bedrag betaalt u vooraf aan de organisatie. De hotelkosten (ca. € 120,00 per persoon in een tweepersoonskamer) inclusief het diner op de dag van aankomst t/m het middagmaal op de dag van vertrek, betaalt u zelf ter plaatse.

Meer informatie en aanmelding

Voor aanmelding en meer informatie over het programma en de opstapplaatsen kunt u contact opnemen met diaken John Versteeg of met Broedermeesteres Janny Versteeg op telefoonnummer 023 5360615 of op het huisadres: Forelstraat 325, 2037 KX Haarlem.

Drie eeuwen versierde kerkboekjes t/m 1 september in het Bijbels Museum

Het afgelopen jaar heeft het Bijbels Museum, dankzij een royale bijdrage van de Bank GiroLoterij, een unieke verzameling kunnen aanschaffen: de met zilverwerk gedecoreerde bijbels uit de Collectie Van Noordwijk. Een deel van de collectie is voor het publiek te bewonderen in de historische ontvangstzaal van het museum. De collectie is de grootste in haar soort en geeft de ontwikkelingen van boekzilver in Nederland op unieke wijze weer.

Bijbels Museum, Herengracht 366-368, 1016 CH Amsterdam, www.bijbelsmuseum.nl

Pelgrims gezocht

Dit jaar bestaat ons bisdom Haarlem-Amsterdam 450 jaar. Bij gelegenheid daarvan is een nieuwe pelgrimsroute uitgegeven van Dokkum naar Egmond. Het is een zoektocht naar de wortels van het Christendom. Er zijn plannen om komend najaar van deze tocht tv-opnamen te maken. Hiervoor worden pelgrims gezocht die voor eigen rekening willen meelopen en dus geen bezwaar hebben tegen de aanwezigheid van een televisieploeg. Wie belangstelling heeft, kan zich aanmelden bij: pvermeer@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Geloven onderweg

Na 127 jaargangen hebben de Dominicanen in Nederland hun tijdschrift *Geloven Onderweg* vernieuwd uitgegeven. Met inspirerende artikelen over bezinning, bezieling en beweging. Het eerste nummer is de afgelopen maand van de drukpers gerold en zeer leeswaardig met artikelen van Désanne van Brederode en Annemiek Schrijver en van de paters dominicanen. Informatie: www.dominicanen.nl

Zomeracademie Mozeshuis: Altijd onderweg

Van donderdag 17 juni tot vrijdag 9 juli is er de Zomeracademie in het Mozeshuis aan het Waterlooplein 205 in Amsterdam. Het thema: *Altijd onderweg*. Met lezingen en excursies over pelgrimstochten in het Hindoeïsme, Boeddhisme en het Christendom, naar Santiago de Compostella in Spanje, maar ook op de fiets over de wereld, een bezoek aan de Noord-Zuidlijn en een excursie naar het Koninklijk Instituut voor de Tropen. Op 24 juni start om 14.00 uur het nieuwe Onthaastpad, een stiltewandeling die onder andere door het Vondelpark van Amsterdam gaat. Meer informatie: www.mozeshuis.nl of telefoon 020 6221305.

Vermeldenswaard

Expositie Rina Snel in abdijwinkel in Egmond-Binnen

Onder de titel *'Ode aan het landschap'* exposeert Rina Snel uit Heiloo van 3 tot en met 24 juli ongeveer twintig acrylschilderijen, waaronder veel nieuwe, in de expositieruimte van de Abdijwinkel van de Abdij van Egmond. Over haar werk zegt Rina Snel zelf: 'Ik verlaat bekende vormen en verleid de toeschouwer tot een ontdekkingsproces.' De expositie *'Ode aan het landschap'* is geopend van maandag tot en met zaterdag van 10.30 tot 16.30 uur. Adres: Vennewatersweg 27, 1935 AR Egmond-Binnen, tel. 072 506 27 86. Meer informatie: www.rinasnel.nl en www.abdijvanegmond.nl.

Gregoriaanse zang in de Obrecht

Gregoriana, het gregoriaans mannentrio o.l.v. Geert Maessen, verzorgt elke derde zaterdag van de maand (met uitzondering van juli en augustus) onder de naam "Gregoriana op de zaterdagmiddag" een concert met gregoriaans, gebaseerd op de oudste schriftelijke bronnen en geïnspireerd door oosterse recitatietradities; er wordt meestal samengewerkt met gastmusici.

18 september 2010:

Gregoriana i.s.m. Arnold den Teuling (blokfluiten);

16 oktober 2010:

Gregoriana i.s.m. Virga (gregoriaans) en Kees de Wijs (orgel);

20 november 2010:

Gregoriana i.s.m. Servaas van der Mullen (altviool en gregoriaans);

18 december 2010:

Gregoriana i.s.m. het Aeolide Trio (fluit, hobo en fagot).

Plaats:

Obrechtkerk, Jacob Obrechtstraat 30, Amsterdam (bij Concertgebouw).

Aanvang:

17.00 uur.

Toegang:

vrijwillige bijdrage.

Info:

www.gregoriana.nl ; www.youtube.com/lelalilu ; r.lof@chello.nl ; 035-6422606.

Bisdom Haarlem-Amsterdam lanceert website WJD

Donderdag 8 juli is de website van bisdom Haarlem-Amsterdam online gegaan. Deze website dient als informatiebron voor de reis met de naam MeetMe@Madrid die het bisdom organiseert naar de Wereldjongeren (WJD) in Madrid in 2011.

Op de website is alle informatie te vinden over reis, prijs, programma en ideeën voor een goede WJD-voorbereiding. Daarnaast is er ondersteunend materiaal te vinden voor wie zelf met de promotie van de WJD aan de slag wil. Begeleiders vinden op de website verfrissende informatie over dit grootste jongerenevenement ter wereld en wat voor impact dit kan hebben op het leven van jongeren.

De reis van bisdom Haarlem-Amsterdam De reis MeetMe@Madrid is van 10 tot en met 23 augustus 2011. We maken een tussenstop in het Franse dorpje Taizé, bekend van zijn liederen en grote aantrekkingskracht op jongeren van over de gehele wereld. De Pyreneeën zijn het decor van de volgende tussenstop alvorens we in Madrid aankomen, om samen met honderdduizenden andere jongeren een onvergetelijke WJD bij te wonen. Alle jongeren van 16-30 jaar uit het bisdom zijn van harte uitgenodigd zich aan te sluiten.

Neem zelf een kijkje op de site www.jongbisdomhaarlem.nl/wjd

De Maria-omgang

De Maria-omgang trok op 20 juni weer door de straten van Haarlem.

**Meer vermeldenswaard
op pagina 24 en 31**

Thuis...en toch hoor ik er gewoon helemaal bij!

Parochianen de gelegenheid bieden overal vieringen te kunnen volgen van goede geluidskwaliteit? sIKN kent een flexibel kerkteléfonoonsysteem, gebruiksvriendelijk voor zowel zender als ontvanger. Een greep uit de aansluitmogelijkheden: bij ouderen die niet meer naar de kerk kunnen, in het verzorgingstehuis, thuis bij ziekte of bij (langdurig) verblijf in het buitenland.

Meer informatie of een offerte? Bel (0182) 75 05 20 of mail verkoop@sikn.nl.

www.sikn.nl

stichting intermediair kerkroep nederland

KERKELIJK MEELEVEN, OVERAL

Gespecialiseerd in begraafplaats werkzaamheden

Grafdelven | Ruimen van graven | Individuele op- en herbegravingen | Grafkelders
Verzamelgraf kelders | Urn muren en kelders | Uitbreiding en herinrichting
Groenvoorziening | Padverharding | Restauratie en onderhoud grafmonumenten

De Hout 47, 1607 HB Hem | tel. 0228-544 484
mob. 06-539 691 11 | info@begraafplaatservice.nl

Vreker
Begraafplaatservice BV

WWW.BEGRAAFPLAATSSERVICE.NL

UITVAARTVERZORGING A. DE JONG

sinds 1966 een vertrouwd gezicht
voor een uitvaart vanuit het bisdom

persoonlijke begeleiding vanuit een familiebedrijf

Alle persoonlijke en rituele wensen zijn mogelijk.

voor vrijblijvende inlichtingen: tel.: (020) 676 1337
Cliostraat 42, 1077 KJ Amsterdam, dejong@uitvaart.nl
www.amsterdamuitvaart.nl

lid van de NUVU

uitvaartverzekeringen

Monumentenwacht Noord-Holland

Bouwkundige inspecties en
adviezen aan particulieren,
ondernemingen, stichtingen en
overheden over monumentale
gebouwen in Noord-Holland

- Beoordeling van offertes en
prijsofgaven
- Bereikbaarheids- en
veiligheidsplannen

info@monumentenwacht Noord-Holland.nl
www.monumentenwacht Noord-Holland.nl

T: 075 6474588
F: 075 6474593
Veerdijk 32, 1531 MS Wormer
Postbus 79, 1520 AB Wormerveer

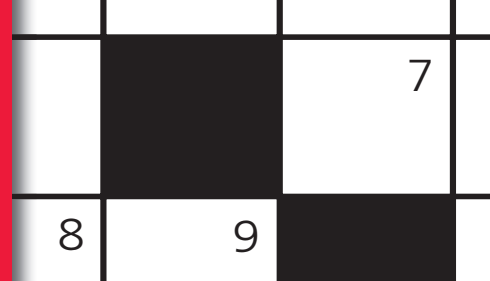
Bouwadvies Groot Holland

Zelfstandig onderdeel van de
Monumentenwacht Noord-Holland.
Wij zijn gespecialiseerd in:

- Aan- en verkoopkeuringen
- Meerjaren onderhoudsplannen
- Adviezen over vergunningen en
subsidies
- Kostenramingen en begrotingen
- Begeleiding, toezicht en
opleveringskeuringen
- Bestekken en werkomschrijvingen

T: 075 6474586 F: 075 6474593
info@bouwadviesgroot Holland.nl

Veerdijk 32, 1531 MS Wormer
Postbus 379, 1520 AJ Wormerveer

'n beetje crypto

Horizontaal

1 dit dier heeft in Engeland altijd mazzel 7 de honderdjarige moest wel heel lang op haar verjaardagscadeau wachten 8 overbuurmeisje 10 de eerste helft van de Italiaanse wielerronde 11 kort en bondig de Latinist op zijn plek 12 zo briljant dat hij niet eens weet hoe je dat schrijft 15 schone jongeling 16 de stier van Potter groet u 17 O. gaat uit zijn bol 18 schuilt voor nachtelijke buien onder je bed 20 liefde is het niet 21 de geleerde kan het maar op 1 manier 23 hiermee kijkt de kapper naar het resultaat van zijn werk

Verticaal

1 zijn hobby is klieren en een mop vertellen 2 water met klinkers 3 om te roken met een goeie bui 4 hoeksteen van de Nederlandse samenleving? 5 zonder werk kun je erin 6 -0- 9 sms maar eens een lichaamsdeel 11 zo'n neus is -soms ook letterlijk – groen 13 civiel ingenieur 14 dan is er op het strand plaats voor velen 19 toen we naar Afrika gingen dachten we al: Oranje zal overwinnen! 21 wij missen een j 22 daar is dan eindelijk de gelijkmaker!

1		2	3	4	5		6
		7					
8	9		10			11	
12		13			14		
15					16		
17			18	19		20	
		21			22		
23							

Oplossing opsturen naar het redactiesecretariaat
Samen Kerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem

T	E	G	E	N	Z	I	N
I		S	T	O	A		E
E	K		S	O		A	G
N	O	P		D	O	R	A
T	O	P	S	P	O	R	T
J	L		E	I		O	I
E		A	M	E	N		E
S	E	M	I	P	R	O	F

Oplossing mei 2010

Prijswinnaars mei 2010

Moniek Meijer, IJpendam
J. Remkes, Amsterdam
P.G. Schoenmaker, Wognum

**Van harte gefeliciteerd, de volgende
uitdaging ligt voor je!**

Vreemde beelden

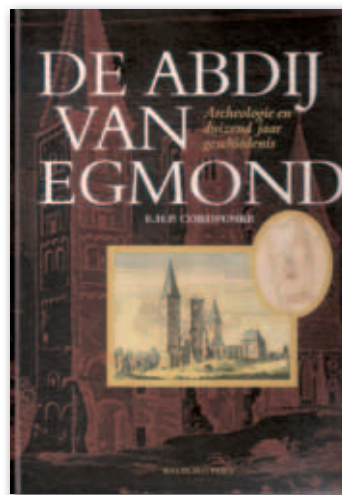

Op vakantie in het buitenland bezoeken wij altijd de kerkgebouwen waar we langskomen. Vooral in Frankrijk is dat een goede gewoonte, ook al zijn niet alle kerken even bijzonder. In elke dorpskerk – die katholiek is natuurlijk, want Frankrijk is een door en door katholiek land – staan onbekende heiligenbeelden te twinkelen. Vreemde figuren, zoals een vrouw in een harnas. Het is Jeanne d'Arc, het meisje dat tegen Engeland streed en pas in 1920 heilig werd verklaard. Of een beeld van de kleine heilige non Theresia met rozen in haar hand. Ook staat in alle Franse kerken wel een beeld van Benoît Labre, de vagebond. Het leven van de man was adembenemend ongevoel. Maar: we hoeven niet naar Frankrijk te reizen om het beeld van de man te bewonderen. Sinds een paar jaar staat Ben Dakloos, zoals zijn synoniem luidt, in het duister achterin de Vredeskerk. Een gipsen beeld van anderhalve meter hoog waar altijd een kaarsje voor brandt. De man is gekleed in een lange bruine jas met brede kraag, op blote voeten met een rozenkrans om zijn hals. Hij heeft een paar boeken in zijn hand waarop een vlinder fladdert. Benoît werd geboren als de oudste zoon in een eenvoudig boerengezin in Noord Frankrijk. Dom was hij niet, want bij een oom die priester was leerde hij al jong Latijn. Zijn bedoeling was om in een klooster in te treden, maar na herhaalde pogingen mislukte dat. Uiteindelijk besloot hij maar pelgrim te worden en van de ene bedevaartplaats naar het andere te trekken. In Frankrijk, Spanje en Italië overal is hij gesignaleerd als de devote man in gebed verzonken. Hij waste zich nooit en moet gestonken hebben als een bever. Hij zat vol met ongedierte dat hem altijd trouw bleef, want als hij verder trok gingen de luizen met hem mee, zo gaat het verhaal. Benoît is een typische Franse heilige, de patroon van daklozen en zwervers en trooster van geloofstwijfelaars en wie is dat niet! Mocht u iets hiervan overkomen ga dan een kaarsje opsteken bij zijn beeld dat te vinden is aan de rand van de Pijp in Amsterdam. Bon voyage!

Thom Breukel

De abdij van Egmond

Vanaf de late IJzertijd is het terrein van de abdij van Egmond bewoond geweest. Nieuwe vondsten en moderne dateringstechnieken leverden aanvullingen op bestaande inzichten, maar ook correcties. Reden voor Cordfunke opnieuw een uitgave te wijden aan de geschiedenis van de Abdij van Egmond. De kern van dit nieuwe boek wordt gevormd door de resultaten van de opgravingen op het abdieterrein. En zo dwalen we door 1000 jaar Noord-Hollandse geschiedenis, van de inheemse nederzetting uit de Romeinse tijd, waarvan sporen van greppels, palen, waterputten en afvalgaten zijn gevonden, via de Friese koning Radbod en de heilige Adelbert naar het houten nonnenklooster dat aan de abdij voorafging. De eerste abdiijkerk volgde in de tiende eeuw. Wie geïnteresseerd is in de geschiedenis van Noord-Holland en van ons

bisdom, mag dit boek eigenlijk niet overslaan. Talloze illustraties maken tien eeuwen geschiedenis zichtbaar, de teksten zijn prettig leesbaar en geven een aardig kijkje in de keuken van de moderne archeologie.

MdZ

Erik Cordfunke, red. *De abdij van Egmond. Duizend jaar geschiedenis en archeologie*. Zutphen, 2010, ISBN 90.5730.666.2, € 39,95

Geluk

Gelukkig willen we allemaal zijn. In de oude catechismus stond: "Waarom zijn we op aarde? Om hier en in het

hiernamaals gelukkig te zijn". Anselm Grün heeft meer boeken over geluk geschreven. Maar zijn nieuwste boek *Gelukkig leven* spant de kroon. *Gelukkig leven* gaat over de Bergrede als levenskunst. Het is een van de beroemdste teksten uit de wereldliteratuur, de Bijbelse Bergrede. De acht zaligsprekingen van Jezus wijzen de weg naar een zinvol en gelukkig leven. Acht keer prijst Jezus de mensen daarin aan om gelukkig te zijn. Mensen die treuren, mensen die worden vervolgd, mensen die verlangen naar gerechtigheid. Jezus heeft ons daarin allemaal op het oog. In dit boek toont Anselm Grün aan hoe de zaligsprekingen een verlangen ter sprake brengen, namelijk ons verlangen naar een leven dat lukt. Ze brengen ons echter ook in contact met ons verlangen naar iets anders, een andere werkelijkheid die de dagelijkse problemen overstijgt. Door ons verlangen naar geluk wakker te houden, veranderen de zaligsprekingen deze wereld. Dit verlangen maakt onze wereld menselijker. Een inspirerend boek om in de vakantie te lezen over de spirituele praktijk van het

gezonde leven en over de kunst om gelukkig te zijn.

TB

Anselm Grün, *Gelukkig leven*, Lannoo Ten Have, ISBN 9789059951716, € 14,95

Goud, zilver en zijde

Paramenten - de zijden gewaden en attributen voor de liturgie - behoren wellicht tot de meest verborgen schatten van de kerk. Een kleine selectie van oude, rijk geborduurde textiel kwam terecht in de Nederlandse musea, maar het meeste bevindt zich op de zolders van oude pastorieën en kwam nooit meer tevoorschijn. Aan een kazuifel werd soms maanden of zelfs jaren gewerkt, de prijs kon de waarde van een huis overstijgen. En wist u dat het borduren vooral een mannenberoep was, overgeleverd van vader op zoon? En dat de Nederlandse naoorlogse paramenten tot ver over de grenzen bekend waren? Marike van Roon deed jarenlang onderzoek naar de weinig bekende geschiedenis van de Nederlandse paramenten. Het leverde boeiende verhalen op over de gewaden, hun makers en gebruikers. Marike van Roon, *Goud, zilver en*

zijde. Katholiek textiel in Nederland, 1830 - 1965. Zutphen, 2010, ISBN 90.5730.642.5, € 47,50

Oud-katholieke kerken

Een heerlijk kijk- en leesboek heeft Lia Schade van Westrum gemaakt met *Oud-katholieke kerken*. De Oud-Katholieke Kerk heeft een rijk erfgoed, waarover nog maar weinig is geschreven. Dit fraai uitgegeven boek begint met een korte inleiding over het verborgen kerkleven van de katholieken na de reformatie en een uitleg

over de splitsing tussen rooms- en oud-katholieken. Dan komen 20 oud-katholieke kerken aan bod in Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland. Verschillende hebben nog altijd het voorkomen van een schuilkerk, zoals de boerderijkerk uit Krommenie, die dateert uit 1612. Bijzonder is ook de kerk van de H.Maria Magdalena in Zaandam uit 1695: het is de enige gaaf bewaarde schuurkerk in ons land. Schade van Westrum schrijft prettig en toegankelijk en ik denk dat de fans van onze 'kerkengek' ook deze uitgave met plezier zullen bekijken en lezen!

MdZ

Lia Schade van Westrum, *Oud-katholieke kerken. Drie eeuwen verborgen erfgoed van een eigenzinnige geloofsgemeenschap*. Zutphen, 2010, ISBN 90.5730.667.0, € 39,50

Wat doe je met je tieners na het vormseltraject? Een veelgestelde vraag aan de jongerenwerkers van dekenaat en bisdom. Er zijn veel materialen en methoden in omloop. Maar welke past nu het beste bij uw groep of parochie? Hieronder de ervaring van Colm Dekker, pastoraal werker van de Sint Lucas parochie uit Amsterdam Nieuw-West, die sinds twee jaar werkt met het materiaal van Rock Solid.

Rock Solid: op avontuur met tieners

Waarom zijn jullie het materiaal van Rock Solid gaan gebruiken?

"Na een vruchtbare periode was het jongerenwerk in onze parochie 'op z'n gat gegaan' toen ik kwam. Naar aanleiding van het feit dat ik 12,5 jaar pastor was, hebben we in onze Sint Lucas-parochie de jongeren weer op de agenda gezet. Vervolgens zijn we met zeven mensen naar de KRO-dag over 'parochie en jongeren' geweest. Daar hoorden we bijvoorbeeld 'dat na de Eerste Communie nog een kwart meedoet met het Vormsel en daarna ben je ze definitief kwijt'. Op die dag zijn we naar een workshop van Rock Solid geweest en werden we enthousiast. Vervolgens zijn Marc en ik ons bij Youth for Christ gaan oriënteren en hebben we een team gevormd met (naast mij) vier jongeren van 22-16 jaar. Het snelle, enthousiaste en spetterende van het programma enerzijds en de hele directe manier waarop het geloof aan de orde wordt gesteld, vonden wij bijzonder, en vooral de aantrekkingskracht op de tieners. Zo vertelden ze ons bij Youth for Christ dat ouders hun kinderen soms dreigden met de straf dat ze niet naar Rock Solid zouden mogen!"

Wat zijn jullie ervaringen met het project?

"Het is inderdaad leuk, vernieuwend, leerzaam; het is snel en met veel variatie. Je wordt er al snel beroemd mee om de maffe, gekke en (letterlijk) vieze spellen: nooit nieuwe mooie kleren aan! Sommige onderdelen waren voor ons wat moeilijk in te passen. De uitdaging is om jezelf bijvoorbeeld bij 'de preek van de week' open te stellen, om het serieuze er in te houden en om de tieners geborgenheid te bieden. Wij merkten al snel dat er heftige dingen gebeurden en dat de tieners zichzelf (kennelijk) durfden open te stellen."

Kun je misschien één mooie ervaring vertellen, die op een Rock Solid avond is gebeurd?

"Met Kerstmis sprak iedereen (die dat wilde) bij de kaarsjes een persoonlijke wens of gebed uit. Daarnaast waren er de persoonlijke verhalen van tieners, bijvoorbeeld hoe de tieners meeleefden toen een van hen kanker bleek te hebben en een stevige chemokuur kreeg."

Voor welke doelgroep en in welke omstandigheden is het materiaal volgens jullie vooral geschikt?

"11-14 jaar klopt wel ongeveer. De jongste tieners zijn aan sommige thema's zoals seksualiteit nog niet toe, terwijl een enkeling van de oudste het af en toe wat kinderachtig begint te vinden."

Dank je wel Colm, voor dit interview en veel succes en zegen toegewenst bij het tiener-en jongerenwerk in Amsterdam!

agenda

25 september

Younighted Festival
(www.younighted.nl)

25 september

Misdienaarsdag op de Tiltenberg
(www.tiltenberg.org)

10 oktober

Taizé gebed in Amsterdam
(www.taizeinederland.nl)

7 november

Katholieke Jongerendag
(www.jongkatholiek.nl/kjd)

19 t/m 21 november

DiaconAction (www.diaconaction.nl)

28 dec. - 1 jan.

Europese Taizé-ontmoeting in Rotterdam
(www.taizeinederland.nl)

Wat is Rock Solid?

Rock Solid is kant-en klaar materiaal voor tienergroepen, geschikt voor tieners in de leeftijd van 11-14 jaar. Het bestaat uit uitgewerkte programma's die gebruikt kunnen worden om een avond met tieners vorm te geven. Elke avond kent een vaste opbouw, waarbij in elk geval de gekke en creatieve spellen en de directe geloofsoverdracht vaste onderdelen zijn. Deze programma's lopen al jarenlang goed in de protestante kerken en zijn nu zo goed mogelijk aangepast voor de rooms-katholieke setting. Er zijn al enkele parochies in het bisdom Haarlem-Amsterdam die met het materiaal werken, waaronder dus de St. Lucasparochie in Amsterdam Nieuw-West.

Rock Solid sluit aan bij de leefwereld van tieners en helpt hen te ontdekken dat het christelijk geloof relevant is voor hun dagelijks leven. Thema's die bijvoorbeeld afgelopen seizoen aan de orde kwamen, waren: Hoe overleef ik school?, identiteit, ouders, alcohol, Kerst, ontdek de bijbel, geld, milieu, seksualiteit, internet, dromen, vriendschap en een slotfeest. Het materiaal wordt uitgegeven door Youth for Christ in opdracht van Jong katholiek, de landelijke jongerenafdeling van het RK Kerkgenootschap. Hiervoor is Linda de Graaf als Katholiek jongerenwerkadviseur bij Youth for Christ Nederland in dienst gekomen.

Van het materiaal van Rock Solid wordt elk jaar opnieuw een jaargang uitgegeven.

Een jaar lang kant-en-klare programma's van Rock Solid kost 350 euro. Dit is inclusief één dag training van de begeleiders die met Rock Solid gaan werken.

Voor vragen over Rock Solid kunt u contact opnemen met: het jongerenpastoraat van het bisdom (Mirjam Borst, (023) 511 26 35). Hier kunt u ook het materiaal van Rock Solid inzien of een proefprogramma aanvragen. Ook Linda de Graaf van Youth for Christ is bereikbaar voor meer informatie, linda.degraaf@yfc.nl Of vraag via info@jongbisdomhaarlem.nl de algemene flyer van Rock Solid in de katholieke Kerk aan.

Contactgegevens

**Jongerenpastoraat bisdom
Haarlem-Amsterdam**
Kruisweg 63
2011 LB Haarlem
[t] 023 511 26 35
[e] info@jongbisdomhaarlem.nl

**Van alle
kanten**

WERELDJONGERENDAGEN

10-23 AUGUSTUS 2011

Vanaf deze maand houden we u in Samen Kerk op de hoogte van de voorbereidingen op de Wereldjongerendagen (WJD) 2011 in Madrid. We starten met een interview met Gert-Jan (22) uit Bovenkarspel. Gert-Jan studeert bedrijfskunde en rechten aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, hij is mee geweest naar de WJD in Keulen en Sydney en sinds een jaar is hij voorzitter van het Jongeren Platform van ons bisdom. Samen Kerk sprak met hem aan het begin van een bijzonder jaar ter voorbereiding op de WJD in Madrid in augustus 2011...

Gert-Jan kun je iets vertellen over jezelf en je gelovige achtergrond?

Jazeker! Ik studeer al enkele jaren bedrijfskunde in Amsterdam en sinds dit jaar ook rechten. Daarnaast ben ik actief bij het lokale jongerenkoor, organiseer ik een festival (festival Younighted) maar ik heb dit jaar ook een studiereis voor rechtenstudenten naar Madrid georganiseerd. Kortom: het was best een druk jaar achter de rug. Van huis uit ben ik opgegroeid met het geloof. Wel waren de twee WJD ervaringen echte stimulansen. Door deze reizen, de ontmoetingen en de gesprekken kwam ik steviger in mijn geloof te staan.

Wat heb jij met het katholieke geloof?

Door het geloof krijg ik kracht om met de mooie en moeilijke dingen van het leven om te gaan. Het geeft mijn leven de richting hoe ik in het leven sta en wil staan, hoe ik met anderen om ga en wat ik wil bereiken.

Sinds een jaar ben je voorzitter van het Jongeren Platform. Voor degenen die hier nog nooit van hebben gehoord: Wat en wie is het Jongeren Platform?

Het Jongeren Platform is een enthousiaste groep jongeren uit het gehele bisdom. Jaarlijks organiseren en stimuleren wij verschillende activiteiten. We richten ons op alle jongeren. Op de website www.jongbisdomhaarlem.nl kun je zien wat het platform organiseert en waar we mee bezig zijn. Zo kunnen jongeren elkaar ontmoeten, maar er is ook ruimte om je in verschillende onderwerpen te verdiepen.

Het Jongeren Platform wil de 'wereldkerk' zichtbaar maken. We organiseren jaarlijks de WereldjongerenDAG tijdens Palmzondag (dit is een lokale variant van de internationale Wereldjongerendagen). Ook helpen veel leden mee met de promotie voor de internationale Wereldjongerendagen.

Waarom lid zijn van het Platform?

Het Jongerenplatform is zeker de moeite waard om lid van te zijn. Je werkt met een mooi team van verschillende jonge mensen, er is ruimte

voor een goed gesprek en je leert er handige organisatie-skills door het opzetten van verschillende interessante activiteiten.

Lijkt het jou leuk het Jongeren Platform te komen versterken? Aarzel niet en stuur een mailtje naar info@jongbisdomhaarlem.nl

Wat zijn de plannen voor volgend jaar?

Allereerst wordt het Platform uitgebreid met een nieuwe leden van onder andere de migrantenparochies uit Amsterdam. We krijgen een nieuwe groep en een nieuwe sfeer. Het belooft zeker een inspirerend en interessant jaar te gaan worden. Daarnaast gaan we ons actief bezig houden de WereldjongerenDAG, volgend jaar gehouden op 17 april 2011. Zeker in aanloop naar de WJD in Madrid verwachten we dat het een drukke dag gaat worden. Het wordt een intensief, maar zeker ook boeiend jaar.

Wat heb je zelf met de WJD?

Zoals gezegd: ik heb al twee edities meegemaakt. Die ervaringen waren uniek. Voor mij waren dit ook stimulansen om actief te zijn bij mijn jongerenkoor en bij het Jongeren Platform. Tijdens de reis doe je veel ervaringen op, je leert veel andere jongeren kennen en daar blijf je ook na de reis veel contact mee houden.

Wat zeg je tegen jongeren die twifelen of ze mee moeten gaan met de WJD?

Kom naar een van de stops van de WJD Roadtour én bezoek zeker ook de WereldjongerenDAG. In slechts één dag ontmoet je andere jongeren, krijg je antwoord op al je WJD-vragen en kun je de echte WJD sfeer vast proeven. Zo heb je in korte tijd een veel beter beeld van de WJD.

MEER
INFORMATIE
[INFO@JONGBISDOMHAARLEM.NL](mailto:info@jongbisdomhaarlem.nl)
OF 023 5112637

SLUIT

WWW.JONGBISDOMHAARLEM.NL/WJD

Maria Theotokos

De schatten die zijn opgetast in stof-fige archieven of bibliotheken als labyrinten laten zich slechts vermoeden. Soms krijg je teksten onder ogen die uit zo'n schat geput zijn. De herkomst van de schat waarover ik het wil hebben is wonderlijk: de hymnen onder de naam 'theotokia' bevinden zich in het archief in St. Petersburg, in Rusland, maar de manuscripten zijn afkomstig uit het Catharinaklooster in de Sinäi! Hoe die manuscripten in Rusland zijn terecht gekomen is een verhaal apart. We hebben het aan een publicatie van de Russische theoloog en kenner van het Syrisch, mevrouw Natalia Smelova, te danken dat deze teksten tot ons zijn gekomen. Graag laat ik de lezer van het bisdomblad meegenieten, maar eerst even een woord ter toelichting.

Rijke beelden

De theologische vragen rond dergelijke vondsten zijn belangrijk, maar complex: is de auteur een Nestoriaanse monnik die de titel van Maria als *theotokos*, God-barend, of: moeder van God, ongepast vindt? Of is de auteur juist een fervent aanhanger van deze theologie over Maria? Deze hymnen heten zelf *theotokia*, dus de theologische overtuiging van de auteur is aan geen twijfel onderhevig: hij kan geen Nestoriaan zijn. Soms is het goed om deze theologische debatten even te laten rusten en gewoon eens te genieten van de rijke beelden en toespelingen op de bijbel.

Wat vooral opvalt in de hymnen die ik nu aan de lezer ga presenteren, is de rijke Bijbelse taal. Overal in het Oude Testament ziet de auteur van deze hymnen toespelingen op het mysterie van Maria, die het goddelijk Woord in zichzelf heeft gedragen. Een exegeet zal zijn wenkbrauwen ophalen bij dit

gebruik van de bijbel, toch zien we hoe de gestalte van Maria diep verworteld is in de Bijbelse traditie van Israël.

1. *Gegroet Maagd, de heiligste van ons allen, Moeder van God, zetel van deemoed waarin ieder scep-sel leven vindt.*
Gegroet U, eeuwig brandende lamp, ontvangst van de Ene die niet is te doorgronden, verheerlijkte en onverwoestbare tempel.
Gegroet U, want het Lam van God dat de zonde en goddeloosheid van de wereld op zich nam werd uit U geboren.
2. *In uw ontvangenis en geboorte, O heilige Maagd en Moeder van God, vinden alle profetieën van de rechtvaardige met God beklede mensen hun voleinding en voltooiing.* *David Uw voorvader, noemde U de ark, o Heilige, want de tak kwam voort en een twijg ontsproot uit de stam van Jesse, zoals Jesaja het beschrijft. U toonde de geestelijk berg zoals de profeet Daniel die beschrijft. De profeet Ezechiël zag in U op wonderse wijze het beeld van de gesloten en ver-*

lichte tuin. Want de grote zon der gerechtigheid, Christus, ging op uit U en verlichtte de gelovigen en aan Hem is overvloed van genade.

3. *Breng eer en aanbidding aan de Moeder van God en Maagd van u allen, volkeren der aarde, want uit de begrenzing van de heilige schoot is het Woord van God geboren die haar zoon is. Hij maakte haar tot wie ze is van hetgeen ze niet was. Hij wilde het en daalde af uit de hemel naar de verheerlijkte berg Sinäi om te spreken met Mozes in rook, mist en storm en trompetgeschal en Hij vulde en bedekte de top van de berg. En op U, o Maagd, spirituele berg, in het beeld van de dauw op het vlies daalde Hij af, rustte en woonde in U.*
Waarlijk gezegend is uw heilige schoot, die de het mens geworden goddelijk Woord droeg.
Daarom, bidt tot Hem met ons, zeggend: "U die in de wereld wilde komen, zonder U los te maken van God de Vader, U zij de glorie, die alles vermag, Beminner van de mensheid".

De rijke symboliek spreekt eigenlijk voor zichzelf: Maria is de ark van het verbond, waarin de geboden als Gods woord liggen bewaard, de openbaring van de Tora als Gods woord op de Sinäi. Het bijzondere is dat ark en Sinäi niet als achterhaalde en verstarde joodse instellingen worden beschouwd, waarvoor in de plaats het christendom zou zijn gekomen. Maria is de drager van Gods Woord aan alle volkeren, de spirituele berg waar God zelf tot de mensen spreekt. Zo verbindt de joodse vrouw Maria ons christenen op het diepste niveau met het jodendom. ■

Marcel Poorthuis

■■■■■■■ Concerten

Gregoriana, het gregoriaans mannentrio o.l.v. Geert Maessen, verzorgt elke derde zaterdag van de maand (met uitzondering van juli en augustus) onder de naam "Gregoriana op de zaterdagmiddag" een concert met gregoriaans, gebaseerd op de oudste schriftelijke bronnen en geïnspireerd door oosterse recitatietradities; er wordt meestal samengewerkt met gastmusici.

18 september 2010:

Gregoriana i.s.m. Arnold den Teuling (blokfluiten);

16 oktober 2010:

Gregoriana i.s.m. Virga (gregoriaans) en Kees de Wijs (orgel);

20 november 2010:

Gregoriana i.s.m. Servaas van der Mullen (altviool en gregoriaans);

18 december 2010:

Gregoriana i.s.m. het Aeolide Trio (fluit, hobo en fagot).

Plaats: Obrechtkerk, Jacob Obrechtstraat 30, Amsterdam (bij Concertgebouw).

Aanvang: 17.00 uur.

Toegang: vrijwillige bijdrage.

Info: www.gregoriana.nl ;
www.youtube.com/lalalilu ; r.lof@chello.nl ;
035-6422606.

■■■■■■■ Sint-Jansprocessie in Laren

Onbekende geschiedenis (43)

Onbekende geschiedenis (43)

Dit keer putten we nog eens uit de fotocollectie van ons bisschoppelijk archief. Het is duidelijk een foto uit de periode van het roomse rijke leven (1916?). Zo te zien werd er nog stevig pijp en sigaar gerookt. Maar wie-wat-waar? Stuur uw reactie naar: Redactie Samen Kerk, t.a.v. dhr. Floor Twisk (archivaris), Postbus 1053, 2001 BB Haarlem. Per e-mail kan ook via: ftwisk@bisdom-haarlem-amsterdam.nl

Onbekende geschiedenis (42)

Naar aanleiding van de twee door mw. Regina Sengers-Bon uit IJmuiden toegezonden foto's uit de nalatenschap van haar heerom Johannes Antonius Maria Bon is een tweetal reacties ontvangen. De eerste kwam van de nu 83-jarige emeritus-pastor Kees de Groot uit Hooghalen (Drenthe). Hij herkende de binnentuin van het philosophicum te Warmond. Hij verbleef daar tijdelijk van 1942 tot 1943 als student van het kleinseminarie, omdat Hageveld was opgeëist door de Duitse bezetter. Daarna was hij in de jaren 1948 tot 1950 filosofiestudent op dit philosophicum. Zo te zien bestaat het gezelschap uit zo'n 75 jonge studenten, allen keurig in het pak met stropdas, genietend van een glaasje wijn. De geportretteerde monseigneur is volgens hem waarschijnlijk directeur Niekel. De tweede reactie, van dhr. Simon Kapteijn uit Heemstede, bevestigt dit. Het is inderdaad Johannes Hendrikus Niekel. Hij werd geboren te Amsterdam op 30 november 1891 en tot priester gewijd op 15 augustus 1916. Op 22 augustus 1925 werd hij benoemd tot professor op het grootseminarie Warmond en in 1929 belast met de oprichting van het "Philosophicum", waarvan hij ook de eerste directeur werd. Het gebouw opende haar deuren op 4 september 1930. Op 31 december 1943 verliet hij Warmond na zijn benoeming tot pastoor-deken te Rotterdam. Hij overleed te Rotterdam op 12 juni 1958.

Onbekende geschiedenis (41)

De door in Den Burg op Texel wonende Sjaak Schraag aangeleverde foto's tonen inderdaad een zuster van de congregatie Franciscanessen van Heythuysen. Het gaat volgens een reactie van mw. A.J.M. van Tooren-Gieben uit Amsterdam om Zuster Cherubine. Zij is geboren als Maria Dina Johanna Theodora Sniijders op 19 juni 1913 te Amsterdam. Op 1 augustus 1931 is zij ingetreden te Heythuysen en geprofest aldaar op 5 februari 1933. Vanaf 1934 heeft zij als docent Klassieke Talen les gegeven op het lyceum Fons Vitae aan de Reinier Vinkeleskade te Amsterdam. Vanaf 1954 tot 1968 was zijn tevens rector. Zij overleed op 13 januari 2010 in het Moederhuis te Heythuysen op 96-jarige leeftijd.

P.S. Heeft ook u een onbekende foto van een kerkelijke gebeurtenis of een priester, pater of zuster en wilt u er meer van te weten zien te komen, dan kunt u deze opsturen naar de redactie van Samen Kerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem. De foto ontvangt u zo spoedig mogelijk weer retour.